

Notes per a l'estudi de l'aprovisionament de l'escribania i porteria de Manacor als inicis del segle XVIII

Tomeu Caimari Calafat i Aina Coll Coll

I. Història de l'Administració

Els estudis d'història social, malgrat foren introduïts a España por Vicens-Vives, no s'han vist clarament desenvolupats fins a la dècada dels 90 del nostre segle. Hi hagué, però, algunes excepcions a final dels 70, principis dels 80; no es pot oblidar l'obra coordinada por P. Molas: *Historia Social de la Administración española. Estudios sobre los siglos XVII i XVIII*, CSIC, Barcelona, 1981. Precisament és P. Molas un dels promotors als anys 90 d'aquests estudis, conjuntament amb el grup d'investigació format per historiadors espanyols, francesos, alemanys i italians PAPE (Personal Administratiu i Polític Espanyol del segle XVIII), que té la seva seu a la Maison Pais Iberique, Bordeus (França) i que, des del 1994, manté reunions periòdiques per donar a conèixer les noves aportacions i posar-les en comú. Els estudis sobre audiències¹, consells², intendents³, entre d'altres moltes institucions, han donat una perspectiva a l'estudi de la història de l'administració del segle XVIII, que nosaltres consideram que s'han de conjuntar en la visió d'institucions de caràcter local, inserides dins una altra realitat, però sense fugir de la realitat estatal.

II. Escribanies i porteries

Pel que fa als estudis sobre les institucions autòctones de govern, s'han centrat sobre aquelles més representatives: Jurats, Gran i General Consell, Sindicat de Fora, etc., en obres de caire general⁴, més específiques⁵ o concretes⁶. Existeix, per

1. Entre els molts articles fets per Molas, ressenyam el que tractà l'Audiència illenca al segle XVIII, MOLAS RIBALTA, P.: "Magistrats de l'Audiència Borbònica", *Mayurqa* núm. 22, vol II, Palma, 1989, pàg 825-833.

2. Entre els més recents, ANDUJAR CASTILLO, F.: *Consejo y consejeros de Guerra en el siglo XVIII*, Universidad de Granada, Granada, 1997.

3. ABBAD, F; OZANAM, D.: *Les intendants espagnols du XVIIe siecle*, Colección de la Casa Velázquez, núm. 36, Ed. Casa de Velázquez, Madrid, 1992.

4. MASCARÓ PASARIUS, J (coord.): *Història de Mallorca*, Ed. Gràfiques Miramar, Palma, 1974, i ALZINA, J. et al.: *Història de Mallorca*, vol II, Ed. Moll, Palma, 1982.

5. ÁLVAREZ-NOVOA, C.: *La justicia en el antiguo Reino de Mallorca*, Gràfiques Miramar, Palma, 1971 i, la més recent, JUAN VIDAL, J.: *El sistema de Gobierno en el Reino de Mallorca (siglos XV-XVII)*, El Tall, Palma, 1996.

6. Entre d'altres, la clàssica obra de PIÑA HOMS, R.: *El Gran i General Consell*, Palma, 1977 i CAIMARI, T; COLL, A. M.: "Notes per a l'estudi social dels Jurats en el regnat de Carles I (1517-1556)", *Actas Congreso Internacional Carlos V. 1500-2000 Centenario*, Ed. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Granada, Granada, 2000.

tant, un buit molt clar referent a les institucions menors -podríem dir que poc representatives en relació a les altres- com foren les escribanies, les porteries, la casa del ban, el pesador del mostassaf, etc., càrrecs vertaderament desconeguts, i per als quals només tenim qualche minsa explicació⁷.

Tant les escribanies com les porteries eren càrrecs d'origen medieval. Respecte als escrivans, cal diferenciar-los dels notaris: encara que ambdós exercien funcions notariales, els primers servien a les corts judicials o administratives, mentre que els segons exercien aquesta activitat en l'establiment d'actes i contractes. Per tant, queda clar que els escrivans eren funcionaris reials, que s'encarregaven de la diversa documentació produïda per la cúria corresponent, com la de la Real Consignació, la de les cartes reals, o la de les viles de la part forana⁸. Sembla ser que el seu nombre era d'un, ja que per un document de l'any 1770 se n'establiren dos⁹.

Les porteries també s'anomenaren vergueries fins al segle XVII i, des de llavors, maceries, noms deguts al fet que portaren, primer, un bastó i, posteriorment, una maça. La seva funció era escortar les autoritats¹⁰. A la reial pragmàtica s'establí el seu nombre en dos i el seu sou en 25 lliures; posteriorment, al segle XV, es disposà que un d'ells custodiàs la sala o casa de la ciutat o vila on exercia i on, a més, tendria la seva residència¹¹.

II. 1. Aprovisionament de l'escribania

Als inicis del segle XVIII, ocupava aquest càrrec Nicolau Truyols i Dameto, nat a Ciutat el 1667 (fou batiat a la Seu). Pertanyia a una família documentada a Manacor des del segle XIV: l'any 1364, un altre Nicolau Truyols compra la Mola, i el fill d'aquest, del mateix nom, el 1377 la *torre des Fangar*; a més, ocuparen càrrecs al govern de la vila, i també el càrrec de capitans d'homes de la vila, fins al segle XIX. Als voltants de 1500 s'establiren a Ciutat i ingressaren a l'estament dels cavallers; ocuparen, entre d'altres càrrecs de la universitat de ciutat, els de jurat i conseller. A final del segle XVI el llinatge es dividí en dues branques: la major, coneguda com a Truyols del Mercat, per tenir la seva casa pairal a la plaça del Mercat -a la qual va pertànyer Salvador Truyols, que causà els avalots de 1706-; i una segona, a la qual pertanyia Nicolau Truyols i Dameto¹².

7. CASANOVA TOLOLI, U.; LÓPEZ BONET, J. F.: *Diccionario de términos históricos del Reino de Mallorca (s. XIII-XVIII)*, Institut d'Estudis Baleàrics, Palma 1986.

8. Íbid. Pàg. 56-57.

9. ARM, RA, XV-1458.

10. Qualque cosa així com els lictors de les magistratures de la Roma republicana o imperial.

11. CASANOVA TOLOLI, U.; LÓPEZ BONET, J. F.: *Diccionario...* Op. cit, pàg. 75. Sembla ser que la seva actuació a Manacor fou l'any 1779 acompanyant el síndic-regidor que portava la senyera.

12. BOVER ROSSELLÓ, J. M.: *Nobiliario Mallorquín*, Imprenta Gelabert, Palma, 1850, pàg. 407 i RAMIS D'ALREFLOR I SUREDA, J.: *Alistamiento noble de Mallorca del año 1762. Noticias genealógicas, heráldicas, y biográficas de los individuos y familias contenidas en el mismo*, III vols, Imprenta Amengual y Muntaner, Palma, 1911, pàg. 124.

Nicolau Truyols fou el primogènit de Nicolau Truyols Nicolau¹³ i la seva segona dona, Elionor Dameto Rossinyol¹⁴. Les seves primeres passes militars, les va fer sota les ordres del germanastre Francesc Truyols Font de Roqueta¹⁵, amb qui serví a Eivissa des de 1678 fins a 1682 -en què passaren a Pamplona davant el temor d'una invasió francesa- i posteriorment a Catalunya, on ingressà a un terç d'infanteria, sota les ordres d'Antoni Serrano, i participà en la defensa de Girona, assetjada pels francesos, i on establí relació amb amistats del seu germà, com l'almirall de Castella i el seu fill el comte de Melgar, (que posteriorment el relacionarien amb el comte d'Oropesa i el duc de Medinaceli). El 1688 se l'ascendí a capità, i el 1694 obtingué l'hàbit de cavaller de l'orde d'Alcántara¹⁶. El 6 de març del 1696 es casà amb Catalina Gual-Moix i Sanglada¹⁷.

Sens dubte tant pels seus serveis com pels del seu germà i pare, i amb la influència de les amistats ja esmentades, Carles II decidí ennoblir-lo amb el títol de marquès de la Torre, però la defunció del darrer àustria hispà abans de la signatura del reial decret deixà en suspens la concessió.

En aquells moments Nicolau Truyols devia haver tornat a l'illa, on exercia com a lloctinent del seu germanastre en el càrrec de procurador reial del Reial Patrimoni del Regne de Mallorca¹⁸, ja que participà a les festes del 1702 celebrades al Born per commemorar la coronació de Felip V¹⁹. Poc temps després, morí el seu germanastre Francesc, a qui inicialment succeí com a procurador reial del Reial Patrimoni del Regne de Mallorca, en espera que el borbó confirmàs el dret de successió fet a aquest càrrec per Carles II en la persona de Nicolau Truyols i extensible als seus descendents; però el borbó concedí tal dignitat a Jordi de Villalonga, segon comte de la Cueva²⁰.

Sembla ser que aquests fets foren els causants que Nicolau Truyols fos un dels nobles que s'adherí al bàndol de l'arxiduc Carles quan l'estol angloholandès, sota

13. Nicolau Truyols Nicolau serví el 1634 a Itàlia com a capità, i participà a l'armada del marquès de Santa Cruz, dins una companyia d'un terç del comte de Santa Maria, en la presa de les illes de Santa Margalida i Sant Honorat, enfront de les costes de Provença. Després serví en la defensa de Barcelona durant la invasió francesa, fet pel qual rebé l'hàbit de Calatrava.

14. Altres fills del matrimoni foren Elionor, que es casà amb el noble Joan de Bordils i Truyols, també partidari de l'Arxiduc i cavaller de l'orde militar d'Alcántara, i Jordi (1670-1723), canonge de la Seu de Mallorca i inquisidor de Mallorca entre 1702 i 1723.

15. Francesc Truyols Font de Roqueta (- Ciutat, 1702). Fill del primer matrimoni de Nicolau Truyols Nicolau amb Elionor Font de Roqueta i Gual. El 1663 era sergent d'un terç, el 1668 ascendí a mestre de camp i se'l destinà a Milà, després passà al regiment de la *Chamberge*, sota les ordres del comte de Melgar, i després estigué sis anys servint a Eivissa, on l'ascendiren a general d'Artilleria, i se li concedí l'hàbit de l'orde de Santiago i el càrrec de procurador general de Mallorca, a més d'una plaça al Consell Suprem d'Aragó.

16. SALVÀ I RIERA, J.: "Embajada de Mallorca a la cort de Barcelona (1707)", BSAL núm. 34, 1973, pàg. 3.

17. TRUYOLS DESCALLAR, J.; SALVÀ I RIERA, J.: "Fiesta caballeresca en el borne", BSAL, núm. 33, Palma, 1972, pàg. 287-313.

18. JUAN VIDAL, J.: *El sistema...* Op. cit, pàg. 90.

19. TRUYOLS DESCALLAR, J.; SALVÀ I RIERA, J.: "Fiesta..." Art. cit, pàg. 307.

20. LLABRÈS BERNAL, J.: "Algo más sobre el virrei de Nueva Granada Don Jorge de Villalonga, conde de la Cueva (1665?-1740)", BSAL núm. 34, 1973, Palma, pàg. 17-25.

les ordres de l'almirall Loke, arribà a l'illa el 1706, amb la intenció d'integrar al Regne de Mallorca als dominis de l'arxiduc; però, sens dubte, la seva amistat amb importants partidaris de l'arxiduc, als quals ja ens hem referit, fou un factor de pes. Per tots aquests fets, Nicolau Truyols, ara de nou procurador reial del Reial Patrimoni del Regne de Mallorca, fou designat pel Gran i General Consell, com a síndic del Regne, a anar a Barcelona a retre homenatge a l'arxiduc, el 10 de gener del 1707; a tals efectes rebé una ajuda de 600 doblons, encara que no partí fins el juliol, i allà es retrobà el comte d'Oropesa -el seu valedor davant el monarca- i fou recompensat el 5 d'agost de 1707 amb el títol de marquès de la Torre²¹.

Arran del retorn del Regne de Mallorca a mans de Felip V²², en l'expedició comandada pel cavaller Aspheld, tots els partidaris de l'arxiduc, que havien vist confirmada la possessió de càrrecs, o n'havien rebut, es veren desposseïts d'aquests beneficis. I així, concretament a Nicolau Truyols, se li llevà l'escribania de la vila de Manacor²³, i se li denegà la validesa del títol de marquès²⁴.

Aquesta escribania fou atorgada a Bartomeu de Comas²⁵. Com que està a Madrid, el representa davant les autoritats de l'illa que devien executar el manament reial la seva esposa, Susanna Roig d'Oliva, que pertanyia a una família benestant de Ciutat²⁶. De Bartomeu de Comas, només podem dir que tingué la propietat de l'escribania fins a la seva mort, produïda l'any 1726. A més, també des del 1725 ocupava el càrrec de pregoner reial, com a delegat del propietari Bartomeu Bosch i Gayà²⁷.

Després, l'escribania es concedí a Jeronia Cabrer i Gayà, filla de Joan Cabrer, antic porter de la Reial Audiència. Se'ns diu, al document de concessió del càrrec, que ha contribuït a l'elecció el fet que la dona esmentada era neboda de Mateu Cabrer, del qual sabem (gràcies a la documentació) que duia més de quaranta anys al servei de la corona, era rector de Santa Anna (la capella del palau de l'Almudaina, seu dels novells capitans generals), i que es degué mantenir fidel a Felip V durant el conflicte successori²⁸.

21. SALVÀ I RIERA, J: "Embajada..." Art. cit, pàg. 15.

22. Excepte Menorca, que pel Tractat d'Utrecht (1713) passà a domini anglès; CASASNOVAS CAMPS, M. A.: *Història de les Illes Balears*, Ed Moll, Palma, 1998.

23. A més, posseïa les de Muro, Campos, Santanyí i del veguer de Ciutat, i unes porteries que pareix ésser que havia adquirit dels seus posseïdors per 10.000 pesos, que les havien obtingut de Carles II, a inicis del segle XVIII. SALVÀ I RIERA, J: "Embajada..." Art. cit, pàg. 15.

24. Nicolau Truyols, com ja hem dit, morí a Ciutat l'any 1729, encara que un any abans, el 13 de gener de 1728, finalment se li reconegué la validesa del títol de marquès de la Torre, segons les condicions del Tractat de Viena, que establí la pau entre els dos contendents de la Guerra de Successió.

25. ARM, LR 101, foli 47v-49r (19 d'abril de 1717).

26. Família que tenia la casa pairal a la plaça del Pes de la Farina, a més de la propietat de Son Roig (al terme de Sant Joan), que el seu avi Antoni Roig d'Oliva, major, comprà i que ella posteriorment heretà.

27. ARM, LR 99, foli 237r-239v (11 de juny de 1725). En morir aquest, la seva viuda M.Teresa Sánchez, amb quatre fills, demanà per al major, Joan -encara menor d'edat-, aquesta dignitat, designant Bartomeu Comas per continuar com a tinent.

28. ARM, LR 99, foli 300r-301v (5 de febrer de 1726). Representat pel notari Antoni Sabater.

Aquesta influència del clergue Mateu Cabrer s'estengué a altres membres de la família. Així, el mencionat Joan Cabrer, germà de Mateu, rebé la porteria de la Reial Audiència, i en morir el succeí la seva filla Antònia²⁹, germana de l'esmentada Jeronia. Una altra germana, Joana, dona del notari Llorenç Llabres, rebé l'escribania de Montuïri el 1732³⁰; i el germà, el clergue Mateu Josep Cabrer, aconseguí un benefici de la Seu³¹, a més de les escribanies de Lluçmajor i Campos³².

Pel que fa a Jeronia Cabrer, sabem que romangué al càrrec fins l'any 1753, en què decidí traspassar-lo en favor d'Antoni Puigsever. Sabem, a més, que en aquells moments el sou de l'escribania era de 125 lliures mensuals, 41 de les quals eren per la Real Hisenda i 8 per la Universitat de la vila de Manacor³³.

II. 2. Aprovisionament de la porteria

A l'inici del segle XVIII, ocupaven aquest càrrec els germans Canals-Vallès, Joaquim i Francesca, que l'havien rebut en herència del seu pare, el militar Antoni Joaquim Canals Martorell³⁴.

Aquest home pertanyia a una família originària de Sóller, d'on era natural el seu pare, Jaume Canals, destacat militar i mercader³⁵. Antoni Joaquim Canals, com el seu pare, esdevingué castellà del castell de Bellver, i residí a Madrid, a la cort del rei Carles II, entre 1689 i 1690. Aquest darrer any equipà un terç d'infanteria de 400 homes, fet que li valgué que el rei, a Madrid, el nomenàs mestre de camp i

29. ARM, LR 99, foli 283r-284v (1 de novembre de 1727).

30. ARM, LR 99, foli 329v-331r (23 de gener de 1732). Representat pel notari Miquel Alenya. Com es ressenya al document, trien com a tinent Bonaventura Verger, la figura més adient de la vila ja que n'és veguer. El 1742, a una llista dels propietaris i delegats de les escribanies de la part forana, encara n'és la posseïdora Joana Cabrer, ja viuda, i el tinent encara és Bonaventura Verger, ARM, RA, XV-1365.

31. ARM, LR 99, foli 320v-321v (13-3-1730). A més, fou un dels candidats proposats per cobrir la vacant del càrrec de la casa del Ban, el 1714, en quedar vacant; es deia d'ell que tenia 31 anys. No pogué demostrar la seva vàlua perquè partí abans de la Guerra de Successió cap a Madrid amb el seu oncle, ARM, LR 103, foli 51r-54r (1716).

32. ARM, LR foli 109r-109v. (17-10-1718).

33. RA, VIII-200, 20 de desembre de 1753, qui la posseí fins 1773, RA, XV-1486, a través de dos delegats, primer Bartomeu Morey entre 1753-1762, i després Rafael Grimalt, entre 1762-73.

34. A més de les porteries de la ciutat d'Alcúdia, i de les viles de Calvià, Puigpunyent, Andratx, Pollença, Artà, Sencelles, Porreres, Valldemossa, Esporles, Bunyola, Sóller, Petra, San Joan, Muro, Santa Margalida, sa Pobla, i els llocs de Deià i Banyalbufar, i les escribanies de les viles d'Inca, Sineu, Sa Pobla, Santa Margalida, Algaida, Alaró i 1/2 del veguer de Palma.

35. Jaume Joan Canals Penya (Sóller, 1616 – Ciutat, 1679). Participà en la defensa de Barcelona (1642), en la repressió de la revolta de Nàpols (1647) i lluità contra el bandolerisme a l'illa. El 1651 era alcaide de la fortalesa de Sant Carles de Portopí; el 1656 organitzà una companyia de cors, sota les ordres de Joan Ballester; féu negocis amb els nobles Ramon Despuig Rocaberti, i Joan Miquel Sureda. Féu bastir el sepulcre familiar a la capella de Santa Anna del convent de Sant Domingo. Es casà dues voltes, la primera amb Catalina Camps, de la família dels patrons Camps, i la segona amb Francesca Martorell Axartell, filla d'un doctor en ambdós drets, de qui a més d'Antoni Joaquim, tingué tres filles, dues de les quals enllaçaren amb famílies del braç ciutadà: Magdalena es casà amb Jaume Joan de Berga (nét de l'oïdor de la Reial Audiència assassinat el 1619), i Catalina, amb Joan Andreu Conrado, i testà amb Joan Baptista Satre. Per a referències biogràfiques, vegeu BOVER ROSSELLÓ, J. M.: *Nobiliario...* Op. Cit., pàg. 41; i sobre l'activitat mercantil, vegeu LÓPEZ NADAL, G.: *El corsarime mallorquí a la mediterrània occidental 1652-1698: un comerç forçat*, Ed. Conselleria d'Educació i Cultura de les Illes Balears, Barcelona, 1986.

li concedís diverses porteries³⁶, i escrivanies³⁷, les quals arrendava, i, en el cas de Manacor, concretament a Joan Pérez³⁸. Amb el seu terç participà en la Guerra de Catalunya, i posteriorment -el 1694- passà a Ceuta, on l'any 1697 emmalaltí; va haver de ser traslladat a Gibraltar, on finalment morí³⁹. S'havia casat amb Mònica Vallès d'Almandrà⁴⁰, i els fills reberen les escrivanies i porteries concedides al seu pare, fet reconegut posteriorment el 27 de setembre de 1698⁴¹, i el 30 de gener de 1701, en què, a més, decidiren repartir-se els càrrecs.

La porteria de Manacor passà en un principi a Francesca; sabem que Joaquim, clergue, rebé la majoria d'escrivanies⁴². Posteriorment, en morir Francesca l'any 1713⁴³, el càrrec degué passar a Joaquim, que el degué mantenir fins a la mort.

Conclusions:

Ja hem assenyalat a la introducció la importància que ha anat adquirint la història de les institucions. Aquesta importància, a parer nostre, al segle XVIII -el segle de la instauració de la nova dinastia borbònica- és major; es creà un nou entrellat institucional vertebrat a la capital, i la darrera expressió del qual eren institucions locals com les estudiades.

Amb la documentació que hem utilitzat, podem comprovar que primer s'estableixen uns lligams a nivell estatal; individus importants a nivell local, però inserits en l'aparell estatal, a causa del seu caràcter aristocràtic o per ocupar dignitats a la cort, són recompensats o premiats directament o indirectament (és a dir, mitjançant familiars) amb dignitats o càrrecs illencs, com els casos vists de les escrivanies i porteries. A aquest primer nivell, en succeeix un altre de caire local, on les persones abans recompensades deleguen -a causa de la impossibilitat de fer-se càrrec personalment de la dignitat rebuda- en prohoms de l'illa, normalment de la vila en qüestió, en aquest cas de Manacor. L'estratègia més tradicional i clàssica

per refermar l'estatus obtingut o per intentar ascendir dins l'escala social era el matrimoni, exemplificat molt clarament amb el cas dels Canals, d'origen mercantil, però amb lligams familiars i de treball amb importants famílies de la noblesa illenca.

En definitiva, veiem clarament que, a Mallorca, es reproduïx la mateixa dinàmica de govern que a nivell estatal: la patrimonialització dels càrrecs. A l'inicial mèrit personal del primer premiat, succeeix la perpetuació del càrrec en una mateixa família durant dècades, tenint en compte només aquells mèrits inicials, i que normalment cessen arran de la desaparició de les famílies, o canvi de titulars per desmèrits dels posseïdors, com hem exemplificat clarament.

Esperam, a través d'aquesta comunicació, haver donat a conèixer quines foren les persones que mitjançant l'ocupació d'aquests càrrecs es lligaren a la història de la vila de Manacor al segle XVIII.

Fonts

ARM:

- Lletres reials:

Núm. 99 (1715-1739); núm. 101 (1716-1743), i núm. 103 (1716-1720).

- Reial audiència:

Llig. VIII-200; llig. XV-1365; llig. XV-1458; i llig. XV-1486.

- Protocols notariais:

M-1602, testaments (1639-1653).

S-974, testaments, (1656-1682).

V-170, actes, (1690); V-196, testaments (1679-1696); i V-197, testaments (1692-1708).

Bibliografia

BOVER ROSSELLÓ, J. M.: *Nobiliario Mallorquín*, Imprenta Gelabert, Palma, 1850.

CASANOVA TODOLI, U.; LÓPEZ BONET, J. F.: *Diccionario de términos históricos del Reino de Mallorca (s. XIII-XVIII)*, Institut d'Estudis Balearics, Palma 1986.

BOVER CASASNOVAS CAMPS, M. A.: *Història de les Illes Balears*, Ed. Moll, Palma, 1998.

JUAN VIDAL, J.: *El sistema de Gobierno en el Reino de Mallorca. (siglos XV-XVII)*, El Tall, Palma, 1996.

JUAN VIDAL, J.: "Informe y descripción de las instituciones de gobierno y de administración de justicia y de las diversas poblaciones de la isla de Mallorca, al concluir la Guerra de Sucesión a la corona de España, enviado a Felipe V por D. Miguel Malonda", *Fontes Rerum Balearum*, vol III, Biblioteca B. March, 1979-80, pàg. 267-282.

LÓPEZ NADAL, G.: *El corsarime mallorquí a la mediterrània occidental 1652-1698: un comerç forçat*, Ed.

Conselleria d'Educació i Cultura de les Illes Balears, Barcelona, 1986.

OLESA I ESPAÑA, J.: "Enterraments i òbits del Real Convent de St. Domingo de la Ciutat de Mallorca", a BSAL, tom XVIII (1920-1921), Ed. Imprenta Estampa de'n Guasp, Palma, 1971.

ORDINES POU, A.: "El primer ayuntamiento borbónico de Palma", en *La administración Municipal en la Edad Moderna*, Actas de la V Reunión Científica de la AEHM, vol II, Ed. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Cádiz, 1999, pàg. 591-600.

SALVÀ I RIERA, J.: "Embajada de Mallorca a la cort de Barcelona (1707)", BSAL núm. 34, 1973, pàg. 1-16.

SALVÀ I RIERA, J.: "Rendición de Mallorca a Felipe V", BSAL núm. 39, Palma, 1981, pàg. 327-51.

SALVÀ I RIERA, J.: "Mallorca bajo el dominio austriaco", BSAL, núm. 41, Palma, 1985, pàg. 361-75.

RAMIS D'AIREFLOR I SUREDA, J.: *Alistamiento noble de Mallorca del año 1762. Noticias genealógicas, heráldicas, y biográficas de los individuos y familias contenidas en el mismo*, III vols, Imprenta Amengual y Muntaner, Palma, 1911.

TRUYOLS I DESCALLAR, J.; SALVÀ I RIERA, J.: "Fiesta caballeresca en el borne", BSAL, núm. 33, Palma, 1972, pàg. 287-313.

36. Les de la ciutat d'Alcúdia i de les viles de Calvià, Puigpunyent, Andratx, Pollença, Manacor, Artà, Sencelles, Porreres, Valldemossa, Esporles, Bunyola, Sóller, Petra, Sant Joan, Muro, Santa Margalida, sa Pobla, i els llocs de Deià i Banyalbufar.

37. Les de les viles d'Inca, Sineu, sa Pobla, Santa Margalida, Algaida, Alaró i 1/2 del veguer de Palma.

38. ARM, V-170, foli 189v-190v, conjuntament amb la d'Artà.

39. ARM, V-197, foli 106v-110r.

40. Morí el 1686 i fou enterrada a la capella de Santa Anna del convent de Sant Domingo. Havia testat el 1682, amb Joan Vanrell. Pertanyia a una família noble de l'illa, i el seu germà Miquel, per la fidelitat a Felip V, fou un dels primers regidors del novell ajuntament borbònic, i el fill d'aquest Marc-Antoni, pels seus serveis, rebé el 1770 el títol de marquès de Solleric, a ORDINES POU, A.: "El primer ayuntamiento borbónico de Palma", a *La administración Municipal en la Edad Moderna*, Actas de la V Reunión Científica de la AEHM, vol II, Ed. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Cádiz, 1999, pàg. 591-600.

41. ARM, LR 101, foli 39v-42 (15 de març de 1717).

42. RA, XV-1365, és un document de l'any 1742, en què es fa referència a tots els posseïdors d'escrivanies de la part forana i als seus tenints o representats, i en què es diu que ell tenia les escrivanies d'Inca, Sineu, sa Pobla, Santa Maria, Algaida, i Alaró.

43. Fou enterrada a la capella familiar, al convent de Sant Domingo. Morí donzella, i, a més, se'ns diu que els seus padrins de bateig havien estat els comtes de Montenegro -Joan Baptista Despuig i Joana Cotoner-, fet que demostra la consolidació de l'ascens social de la família. Testa dia 2 d'agost del mateix any amb el notari Salvador Gallard.